

Teadus- ja arendustegevuse rahastamine 2023. a riigieelarves ja riigi eelarvestrateegias 2023-2026, detsember 2022

Eestis on viimasel viiel aastal riigieelarvelisi vahendeid TA-sse suurendatud. 2021. aasta riigieelarves oli teadus- ja arendustegevuse rahastamiseks esimest korda planeeritud 1% SKP-st. Saavutamaks 1% SKP-st, on riigieelarves aastaks 2023 kavandatud kokku 386 miljonit eurot. Kõigi ministeeriumide ülesandeks teadus- ja arendustegevuse valdkonnas on korraldada ja finantseerida oma valitsemisala ning teaduspõhise poliitikakujundamise jaoks tarvilikku teadus- ja arendustegevust. Sellest lähtuvalt on ministeeriumid planeerinud kulutused teadus- ja arendustegevusele, mis on kajastatud alltoodud tabelis.

1. Rahandusministeeriumi suvine majandusproгноos 2022. Teadus- ja arendustegevuse kulutused 2023.a riigieelarves ja riigieelarve strateegias 2023-2026

	2022	2023	2024	2025	2026
SKP (mld eurot)	36.5	38.6	40.4	42.1	43.9
SKP nominaalkasv, %	16	5.8	4.6	4.4	4.2
Tarbijahinnaindeksi muutus, %	19.5	6.7	1	1.5	1.9
Keskmine palk, eurot	1 718	1 845	1 936	2 026	2 117
Keskmise palga nominaalkasv, %	11	7.4	5	4.6	4.5
Prognoositud riiklikud TA kulutused % SKP-st	1	1	≥1,0	≥1,0	≥1,0
1% SKPst	365	386	404	421	439
Olemasolevate vahendite % SKP-st	0.92	1.00	1.00	1.00	1.00
Haridus- ja Teadusministeerium	204.71	214.28	225.14	242.56	251.70
Justiitsministeerium	1.50	1.81	1.22	1.22	1.22
Kaitseministeerium	5.49	4.86	3.80	3.78	3.78
Keskkonnaministeerium	6.21	6.95	5.65	5.65	5.65
Kultuuriministeerium	0.81	1.42	0.66	0.66	0.86
Maaeluministeerium	12.42	14.31	12.39	12.27	11.85
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	89.67	102.31	95.79	93.94	104.75
Rahandusministeerium	0.58	0.59	0.00	0.00	0.00
Riigikantselei	0.46	3.70	6.30	6.30	6.30
Siseministeerium	3.43	3.81	3.29	2.98	3.03
Sotsiaalministeerium	8.38	4.83	3.22	3.34	3.43
Välisministeerium	1.09	2.12	1.54	1.54	1.54
Kokku ministeeriumid (mln eurot):	334.7	361.0	359.0	374.2	394.1
Teiste valitsemisalade TA jaotamata vahendid VV reservis	0.00	10.34	31.75	29.16	33.26
RES LISA5, CO2: Energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse toetamine EL HKS sektorites	0.00	14.68	13.26	17.60	11.63
Üldkokkuvõte (mln eurot)	334.7	386.0	404.0	421.0	439.0

2. HTM-i TA eelarve prognoos 2023-2026 ning põhiinstrumentide osakaal sellest

	2022	2023	2024	2025	2026
HTM-i TA eelarve	204.7	214.3	225.1	242.6	251.7
sh HTM-i põhiinstrumentid kokku (baasfinantseerimine ja uurimistoetused)	104.8	110.8	110.7	110.7	110.6
sh HTM-i põhiinstrumentide (baasfinantseerimine ja uurimistoetused) osakaal (%)	51.2%	51.7%	49.2%	45.6%	43.9%

Riigieelarves 2023 välja toodud olulisemad teadus- ja arendustegevust toetavad tegevused:

- Teadusasutuste baasfinantseerimine on 55,3 mln eurot.
- Uurimistoetused 55,3 mln eurot on positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuses töötava isiku või uurimisrühma kõrgetasemeliseks teadus- ja arendustegevuseks, sealhulgas stardi- ja rühmagrandid ning tagasipöörduvate teadlaste toetused Eesti teadussüsteemi lõimumisel.
- Noorteadlaste järelkasvu kindlustamiseks jätkatakse doktorantide ülemineku toetamist nooremteaduri ametikohtadele 7,5 mln euroga. Toetatakse nooremteadurite ametikohti ülikoolides ning positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustes.
- Esmakordselt nähakse ette ka teadus- ja arendustegevuse sihttoetus Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavatele rakenduskõrgkoolidele mahus 2,7 mln eurot, et võimaldada kvaliteetseks kõrgharidusõppeks vajalikku teadus- ja arendustegevust.
- Suurendatakse aastaid samal tasemel püsinud riigi teaduspreemiaid ja teadustööde riiklike konkursside preemiaid, et tunnustada ja tõsta esile Eesti teadusesse väärtusliku panuse andnud teadlasi ja motiveerida parimaid üliõpilasi teadustööga jätkama (0,9 mln eurot ehk 0,2 mln rohkem võrreldes 2022. aastaga).
- Toetamiseks läbimurdeliste teadustulemuste jõudmist praktiliste rakendusteni (*proof-of-concept*), jätkatakse eksperimentaalarenduse grantide väljaandmist konkurentsipõhise uurimistoetuse tulemusena saavutatud teadustulemuste äripotentsiaali testimiseks ja arenduseks (0,6 mln eurot).
- Jätkatakse kõrghariduse erialastipendiumide eraldamist nutika spetsialiseerumise valdkondades, sh loodus, täppisteaduste ja tehnikavaldkondades. Välisvahenditest on selleks planeeritud 2023. aastal 0,4 mln eurot.
- Institutsionaalse arendusprogrammi (ASTRA) raames toetatakse kõrgkoolide ja teadus- ja arendusasutuste strateegilist arengut, sh vastutusvaldkondade arendamist, milleks on planeeritud eelarvesse 5,8 mln eurot. Teadlaste ja inseneride järelkasvu tagamiseks toetatakse doktorikoole.
- Jätkatakse CERN-i assotsieerunud liikmena eesmärgiga saada esimesel võimalusel (2023. a) täisliikmeks, et võimaldada Eesti ettevõtetal ja teadusasutustel laiemalt ligipääsu CERN-i tegevustele.
- Toetatakse teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumist (Mobilitas Pluss ja DoRa Pluss): eraldades uurimistoetusi järedoktoritele ja tagasipöörduvatele teadlastele, luuakse stiimuleid ERC granditaotluste ettevalmistamiseks.
- Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondades. Seejuures jätkatakse IKT programmi (3,4 mln eurot) ja ressursside väärindamise programmi (ResTA) tegevusi (1,9 mln eurot), mis vaadatakse üle teiste programmide väljatöötamise raames.

- Jätkatakse nutika spetsialiseerumise rakendusuuringute (NUTIKAS) toetamist välisvahenditest 0,3 mln euroga. Tegevused lõpevad 2023. a, ettevõtete rakendusuuringute toetamist jätkatakse edaspidi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi rakendusuuringute programmist (RUP).

Kasutatud allikad:

2023. a riigieelarve seaduse eelnõu ja 2023. a riigieelarve seaduse seletuskiri, riigi eelarvestrateegia 2023-2026, Rahandusministeeriumi 2022. aasta suvine majandusprognoos ning Haridus- ja Teadusministeeriumi andmed.

Teemaleht, sellel toodud andmed Exceli formaadis on kättesaadaval Eesti Teadusagentuuri kodulehel:
<https://www.etag.ee/tegevused/uuringud-ja-statistika/statistika/>

Kontakt: ETAG analüüsiosakond, <http://www.etag.ee/teadusagentuur/kontaktid/analuusiosakond/>